

Sjundeå kommuns plan för multilitteracitet 2020 - 2021 från barn till seniorer

Bibliotekets plan för multilitteracitet har uppgjorts för åren 2020 – 2021. I planen beaktas de bibliotekstjänster som kommunen själv producerar. De tjänster som Sjundeå kommun tillsammans med andra kommuner eller samkommuner producerar beaktas till den del som kommunen med sina egna åtgärder kan påverka.

Till uppgörandet av planen har deltagit bibliotekets informatiker, övrig personal, medlemmar i biblioteksgruppen från bildningsnämndens olika resultatområden samt chefer på grundtrygghetsavdelningen. Målet är att utveckla planen i samarbete mellan biblioteket, skolor och småbarnspedagogikens representanter och att planen uppdateras vid behov. Vid uppgörandet av planen samarbetar man även med övriga aktörer i kommunen samt med den tredje sektorn.

Grunden för planen utgörs av bibliotekslag (Lag om allmänna bibliotek 1492/2016), grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen samt grunderna för planen förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken. Därtill utgörs grunden av Sjundeå kommuns utvecklingsplan för bildnings- och välfärdstjänster och åtgärderna som är förverkligade på grund av den samt definitioner för multilitteracitet och medie- och informationskompetens.

Enligt bibliotekslagen (gäller fr.o.m. 1.1.2017) är allmänna bibliotekens uppgift att

- 1) erbjuda tillgång till material, information och kulturellt innehåll;
- 2) tillhandahålla en mångsidig och tidsenlig samling;
- 3) främja läsning och litteratur;
- 4) tillhandahålla informationstjänster, handledning och stöd vid inhämtning och användning av information och för att främja en mångsidig läskunnighet;
- 5) erbjuda lokaler för lärande, fritidsintressen, arbete och medborgarverksamhet,
- 6) främja en samhällelig och kulturell dialog.

Verksamheten för att uppnå syftet ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald.

Multilitteracitet är en förmåga att vara och leva som människa i en allt brokigare värld. Det är en förmåga att förstå och bli förstådd. En förmåga att förhålla sig fördomsfri men samtidigt sunt kritiskt till världen. (www.monilukutaito.com)

I planen för småbarnspedagogik är begreppet multilitteracitet förknippad med utnyttjande av informations- och kommunikationsteknologin. Också i planen för småbarnspedagogik såsom i planen för förskoleundervisning syftar multilitteraciteten till att förstå, tolka och producera olika meddelanden, också de meddelanden som är från olika kulturer. Barnen uppmuntras till kommunikation och interaktion med hjälp av informations- och kommunikationsteknologin.

I förskoleundervisningsplanen kopplas multilitteraciteten förutom till mediakompetens också till kommunikationskunskaper. Målet är att kunna producera och tolka mångtydiga meddelanden, vilket förstärker barnets sociala kommunikationsfärdigheter och delaktighet.

I grunderna för **läroplanen** betonas inläring som är sektorsövergripande, fenombaserad och överskrider läroämnesgränserna, och för bibliotekets del är det multilitteracitet som är synnerligen betydande. Begreppet multilitteracitet innehåller både så kallad "traditionell"

läskunnighet och informations- och mediakompetens. Man kan sammanfatta att begreppet multilitteracitet betyder att man har omfattande kunskap att läsa både tryckt och digital text och tyda olika slags medier. Informationskompetens gäller att kunna identifiera behov av kunskap, söka information från olika källor och värdera hur pålitlig informationen är. Enligt Finlands biblioteksförening är mediakompetens förmåga att agera säkert i olika medieplattform, tolka och kritiskt värdera olika meddelanden i medier och att själv producera meddelanden.

I Sjundea kommuns utvecklingsplan för bildnings- och välfärdstjänster har samarbetet mellan bibliotek, skolor och daghem en central roll i bland annat följande målsättningar:

1. att förbättra läskunnigheten
2. att öka användning av informations- och kommunikationsteknologin vid undervisning och inläring
3. att utveckla mångvetenskapliga lärområden och stöda mångsidig kompetens.

Bibliotekets övriga kunder och kommuninvånare

Kunskaper i multilitteracitet gäller kommuninvånare i alla åldrar och de utgör en del av informationssamhällets kunskaper. Utöver den ursprungliga tanken har planen ökat med biblioteksservice för vuxna, eftersom målen för dem är likadana som i servicen för barn och ungdomar. Man strävar efter att rikta servicen i synnerhet till dem som behöver mest stöd.

Genomförda åtgärder i biblioteket för att möjliggöra multilitteracitet

Enligt utvecklingsplanen för bildnings- och välfärdstjänsterna har biblioteket förnyats till en undervisnings- och kulturlokal som betjänar olika användargrupper. Det möjliggör att biblioteket används som lärmiljö och som lokal för olika evenemang. Till biblioteket har skaffats nya apparater som kan användas av kunder. Biblioteket har startat projektet Diginycklar, som hjälper till att öka kunskaper om till exempel e-material och om möjligheter som teknologin erbjuder. Man har strävat efter att förbättra läskunnighet och det gör man fortfarande genom att utveckla planen för multilitteracitet och förverkliga verksamheter som nämns i den.

Samarbetet mellan bibliotek, småbarnspedagogik och undervisning för att utveckla multilitteracitet

Gruppernas biblioteksbesök på egen hand: Skol- och daghemsgrupper är välkomna att besöka biblioteket. Grupper och enstaka kommuninvånare kan komma till biblioteket även utanför de egentliga kundbetjäningstiderna. De flesta grupperna har en institutionskort som kan användas vid lån till hela gruppen (t.ex. daghem) eller om eleven inte har sitt eget kort med. Det utses en ansvarsperson till institutionskortet. Institutionskortet förvaras oftast i biblioteket, men man kan också ge en PIN-kod, genom vilken ansvarspersonen kan följa situationen med lånen på nätbiblioteket. Uppgifter om ansvarspersonen ska uppdateras årligen. Förseningsavgifter för lånen med institutionskortet uppbärs inte. För det praktiska samarbetet har uppgjorts instruktioner som uppdateras kontinuerligt.

Inom småbarnspedagogiken har man försökt främja läsintresset och positiv attityd mot biblioteket genom sagostunder en gång i månaden med varierande teman. Sagostunder hålls i biblioteket och

i synnerhet familjedagvårdare har utnyttjat dem. För större grupper (till exempel daghemsgrupper) ordnas sagostunder vid begäran. Övriga evenemang för barnen (till exempel teater) har ordnats bl.a. i samband av Sjundea-dagar och produktion av evenemang utvecklas vidare. Tvåspråkighet utnyttjas i synnerhet vid evenemang för barnen: både sagostunder och teaterföreläsningar planeras i mån av möjligheter samtidigt för båda grupper. Biblioteket erbjuder lokaler för barnens egna konstverk, och daghem och familjedagvårdare har utnyttjat bibliotekets utställningslokal aktivt.

Service för småbarnspedagogiken

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
lär dig känna bibliotek och personal	daghemsgrupper	kort presentation av biblioteket	årligen augusti-september (hela personalen)
uppmuntran till att läsa	daghemsgrupper, familjedagvårdgrupper, förskolegrupper, barn i hemvård	sago-/poesistunder	månatligen (sagotant eller -farbror) vid beställning
övrige evenemang	barn under skolåldern	varierande teman: olika material, föreläsningar m.m.	kan överenskommas separat, 2 ggr/läsår

Alla som har börjat i skolan (hittills oftast klasser 1-2, i fortsättningen även förskoleelever) kallas till ett lätt biblioteksbesök då biblioteket presenteras som lär- och fritidsmiljö med många olika användningsmöjligheter. Målet är att varje elev som börjar sin förskoleundervisning skulle få ett eget bibliotekskort, och vid biblioteksbesöket förklaras bland annat möjligheter och begränsningar i användning av bibliotekskortet. Vid alla ledda biblioteksbesök beaktas lärarnas önskemål.

Service för elever i förskolan och i klasserna 1-2

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
lär dig känna biblioteket	förskoleelever elever i klass 1	eget bibliotekskort	tillstånd av föräldrarna vid anmälan till förskolan, tillställs skolorna i början av augusti
bekanta dig med biblioteket	elever i klass 1-2	välkomstbesök	årligen i augusti-september eller i samband med något annat besök (hela personalen)
läsfrämjande	förskoleelever, elever i klass 1- 2	varierande teman: olika material, föreläsningar m.m.	kan överenskommas fall till fall 2 ggr/läsår

Multilitteraciteten som nämns i grunderna för läroplan för den **grundläggande utbildningen** främjas genom att för varje klass i grundskolan ordna ett årligt evenemang eller en tillställning av biblioteket. Sådana evenemang är t.ex. bokprat, undervisning av informationssökning i biblioteket, biblioteksorientering eller -äventyr med multimedia med utnyttjande av informations- och kommunikationsteknik. Fenombaserat lärande som överskrider läroämnesgränserna kan främjas i biblioteket genom att planera lektionen om informationssökningen på basis av gruppens behov omkring något projekt som pågår i något annat läroämne. Utvecklande av multilitteracitet har också definierats i bibliotekslagen enligt vilken biblioteken ska tillhandahålla informationstjänster, handledning och stöd vid inhämtning och användning av information och för att främja en mångsidig läskunnighet.

Mediakompetens som hör till multilitteracitet beaktas i biblioteket årligen i februari i samband med mediakompetensveckan. Målet är att bibliotekets informatiker och lärarna som ansvarar för bibliotekssamarbetet årligen för en årskurs planerar ett evenemang om mediakompetens som passar för den åldersgruppen, och använder material för mediakompetensveckan. Biblioteket kan utnyttjas vid undervisning och utövande av kritisk mediakompetens, av hur man säkert medverkar i olika medier och hur man själv producerar meddelanden. Biblioteket strävar efter att ordna årliga evenemang för elever i samband av temaveckor t.ex. internationell läsvecka.

Läsintresset för elever i grundskolan främjas årligen med bokprat och författarbesök. Hittills har man haft bokprat i skolan och böckerna har lämnats i skolan för att eleverna kan bekanta sig med dem under en längre tid. Vid bokprat beaktar man olika nivåer av läsning och olika intressen samt mångfald av material : boken kan vara illustrerad eller en roman, seriebok eller faktabok. Därtill kan personalen i biblioteket tillhandahålla läsplomer på olika nivåer som lärarna kan utnyttja i undervisningen. Bokprat och läsplomer stöder också bibliotekets uppgift om att främja läsning och litteratur.

Service för elever i de lägre årskurserna

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
utvecklande av medieläskunnighet	åk 3-4 åk 5-6	planerat program under mediekunskapsveckan i biblioteket	i februari 2020: årskurs 3-4
utvecklande av informationssökning på egen hand och informationskompetens	Åk 3-4 Åk 5-6	alternativ 1. barnens faktaböcker, undervisning i informationssökning, användning av bibliotekets databaser	i planeringsskedet, förverkligas 2020–2021
utvecklande av informationssökning på egen hand och informationskompetens	Åk 3-4 Åk 5-6	alternativ 2. fenombaserad undervisning av informationssökning som överskrider läroämnesgränserna angående någon projekt	i planeringsskedet, förverkligas 2020–2021
uppmuntran till att läsa	Åk 3-4 Åk 5-6	alternativ 1: bokprat	vårterminen (2020: åk 5-6)
uppmuntran till att läsa	Åk 3-4 Åk 5-6	alternativ 2. författarbesök	vårterminen
mångsidig utnyttjande av informations- och kommunikationsteknologin, utvecklande av kunskaper i informationssökning	Åk 3-4 Åk 5-6	alternativ 1. biblioteksorientering / -äventyr alternativ 2. rymningsspel	årligen

Servicen för elever i **de högre årskurserna** utvecklas tillsammans med modersmåslärare och ungdomstjänster. Det är viktigt att särskilt betona för eleverna i de högre årskurserna att den som har fyllt 15 år själv ansvarar för sina lån och sin verksamhet i övrigt.

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
utvecklande av mediakompetens	åk 7, 8 och 9	Utnyttjande av mediekunskapsveckan i biblioteket	under läsåret 2020–2021 pilotarbete för en årskurs
utvecklande av informationssökning på egen hand och informationskompetens	åk 7, 8 och 9	alternativ 1. undervisning av informationssökning i biblioteket: faktaböcker, sökmotorer i webbplatser, databaser, bedömning av hur pålitlig informationen är	vårterminen 2019–2020 t.ex. åk 8
utvecklande av informationssökning på egen hand och informationskompetens	åk 7, 8 och 9	alternativ 2. fenombaserad undervisning av informationssökning som överskrider läroämnesgränserna angående något projekt	vårterminen 2019–2020 i april för t.ex. åk 8
uppmuntran till att läsa	åk 7, 8 och 9	alternativ 1: bokprat	läsåret 2019–2020 i november åk 7
uppmuntran till att läsa	åk 7, 8 och 9	alternativ 2. författarbesök	läsåret 2019–2020 diktare Reijo Vähälä uppträder för åk 9
uppmuntran till att läsa, digikunskaper osv.	elever i de högre årskurserna	rastrum och program t.ex. pop up-bibliotek tidskrifter, e-material och pad	rastbibliotek i AKK en gång i veckan (fre)

Personal inom småbarnspedagogik och undervisning samt övrig personal

Bibliotekets material och service presenteras för personalen inom småbarnspedagogik och undervisning för att materialet kan utnyttjas vid undervisning. Bibliotekets mångsidiga service kan presenteras även för kommunens övriga personal.

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
kännedom av bibliotekets samling och uppmuntran till att läsa	lärare inom småbarnspedagogik Klasslärare, modersmåslärare	marknadsföring av läsdiplom, övrig verksamhet	planeras som bäst
kännedom av e-material	lärare inom småbarnspedagogik klasslärare, modersmåslärare, kommunens personal	presentationer vid personalmöten eller dylikt	kan överenskommas fall till fall
bibliotekets nättjänster, nationell service	lärare inom småbarnspedagogik klasslärare, modersmåslärare, kommunens personal	presentationer vid personalmöten eller dylikt	kan överenskommas fall till fall
bibliotekets lokal, lokalreserveringar, gruppbesök, handledningar och verksamhetspraxis	lärare inom småbarnspedagogik klasslärare, modersmåslärare, kommunens personal	samarbete mellan bibliotek, småbarnspedagogik och undervisning (anvisningar)	utdelas årligen till personal
material som lämpar sig till undervisning	lärare inom småbarnspedagogik klasslärare, modersmåslärare	e-material för undervisning, presentation av Finna-klassrum och material till den	enligt situationen från fall till fall
bibliotekets apparater och nätverk	lärare inom småbarnspedagogik klasslärare, modersmåslärare, övrig personal	samarbete mellan bibliotek, småbarnspedagogik och undervisning (anvisningar)	utdelas årligen till personal

Barn, ungdomar och unga vuxna

Förutom samarbetet med småbarnspedagogik och undervisning ordnar biblioteket evenemang på fritiden för barn, ungdomar och unga vuxna.

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
uppmuntran till att läsa	barn, ungdomar	författarbesök, teaterföreställningar, övriga kulturevenemang	årligen
uppmuntran till att läsa	barn, ungdomar	läsdiplomer på fritiden	fortgående, sommarkampanj osv.
framförande av kulturellt innehåll	familjer, barn, ungdomar	filmföreställningar	månatligen, börjar våren 2020
utvecklande av informationskompetens och informationssamhällets kunskaper	ungdomar, unga vuxna	digihandledning med i ungdomstjänsternas evenemang	vid behov
mångsidig användning av informations- och kommunikationsteknologin, kunskaper i informationssökning, bibliotekets synlighet	barn, ungdomar, familjer	till biblioteket planeras flyktrumspel med anknytning till lokalhistorien	i samband med jubileumsåret Sjundea 560 år
bibliotekets synlighet och dess påverkan	personer i olika åldrar	utlåning av apparater till evenemang	vid behov

Vuxna, specialgrupper och seniorer

De vuxna behöver multiliteracitet i informationssamhället för livslångt lärande och för att kontrollera vardagen. Det är särskilt viktigt att beakta kommuninvånare som mest behöver stöd såsom t.ex. seniorer, arbetslösa och arbetsverkstadens klienter.

Vid utvecklande av vuxenservicen samarbetar man i synnerhet med kommunens ungdoms-, kultur- och grundtrygghetstjänster. En del av verksamheten är öppen för alla och en del riktas till olika målgrupper. Vid produktion av evenemang och marknadsföring strävar man efter att utveckla samarbete med den tredje sektorn.

Det finns rikligt med olika serviceformer som är riktade till vuxna och de förverkligas vid behov.

mål	målgrupp	verksamhet	tid för genomförande
bekanta dig med biblioteket	pensionärsgupper, föreningar, dagverksamhet	presentation av bibliotek och service	enligt överenskommelse
uppmuntran till att läsa	vuxna, seniorer	författarbesök, bokprat, läsning högt, övriga litteraturevenemang	ca två gånger om året
att övervinna hinder för läsning	specialgrupper	storstilsböcker, lättlästa böcker, Celia-material	samarbete med grundtryggheten enligt behov
uppmuntran till att läsa	vuxna, seniorer	stöd för litteraturcirkelverksamhet, påbörjande av finskspråkig litteraturcirkel	samarbete med den tredje sektorn
att hitta och nå material, utvecklande av informationssamhällets kunskaper	bibliotekets alla kunder	presentation av bibliotekets e-material e-böcker (Ellibs, Elib) e-tidskrifter (ePress) e-filmer (Biblioteksfilmtjänst, Viddla) e-musik (Naxos)	regelbundet vid kundbetjäning, separata presentationer två gånger om året
att hitta material, utvecklande av informationssamhällets kunskaper	bibliotekets alla kunder	bibliotekens e-tjänster <ul style="list-style-type: none"> Helle-Finna, Finna digi.kirjastot, e-bibliotek 	regelbundet vid kundbetjäning, informationsinslag enligt behov
främjande av dialog	dagverksamhet och övriga seniorer	e-filmföreställningar	månatligen
utvecklande av jämställdhet och informationssamhällets kunskaper	alla bibliotekets kunder	digihandledning och -stöd: stöd för bibliotekets och egna apparater, daglig digihandledning vid kundbetjäning	dagligen vid kundbetjäning, 1 gång/vecka, enligt behov

utvecklande av informationssamhällets kunskaper	vuxna, seniorer och specialgrupper (arbetslösa, klienter inom rehabiliterande arbetsverksamhet, handikappade, personer med läshandikapp, övriga grupper), föräldrar till ungdomar	presentation av service för att uträtta ärenden såsom suomi.fi, service i sociala medier såsom Facebook, Twitter, Instagram att fungera i some, nätvett utbildning för föräldrar i digitiden	enligt överenskommelse för grupper i början av år 2020, samarbete med föräldraföreningar och ungdomstjänster
främjande av jämställdhet, utvecklande av informationssamhällets kunskaper	vuxna, seniorer, specialgrupper (arbetslösa, arbetsverkstadens klienter, handikappade, personer med läshandikapp, invandrare)	utomstående service (banktjänster, e-post, FPA)	enligt överenskommelse, serviceproducenten presenterar, bibliotek: lokal, apparater och marknadsföring
att erbjuda lokaler till kommuninvånare	alla användargrupper	användaranvisningar och praxis angående lokaler	anvisningar och meddelande till alla användare uppgörs, anvisningar till småbarnspedagogik och undervisning uppgjorda
utvecklande av informationssamhällets kunskaper	vuxna, seniorer	samarbete med medborgarinstitut t.ex. digikurser och -klubbar	som målsättning fr.o.m. 2020–2021
främjande av åtkomlighet och jämställdhet	hemmaboende, boendeserviceenheter	bokkassar institutionskassar cirkulerande samlingar	byte med 4-8 veckors mellanrum, samarbete med grundtrygghet, planering pågår
främjande av aktiv medborgarskap	ungdomar, vuxna och seniorer	utnyttjande av frivilliga i verksamheten (läsmormor,	utvecklande av samarbete med den tredje sektorn, övriga verksamhetsområden

		sticka med noveller, litteraturcirklar, guidning med kamrat)	n och kommuninvånare
--	--	--	-------------------------

Åtgärder angående förverkligande av målsättningar i planen är i form av exempel och åtgärder kan modifieras på basis av erfarenheter i praktiken för att uppnå definierade målsättningar. Planen uppdateras enligt behov i praktiken.

Servicen som är riktad till alla kommuninvånare marknadsförs på kommunens webbplats, i sociala medier, med meddelanden i medier samt på kommunens infoskrmsystem.

